KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 17.10.2006
KOM(2006) 597 v konečnom znení

SPRÁVA KOMISIE
RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

O ČINNOSTIACH EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV SÚVISIACICH S PRIJÍMANÍM A POSKYTOVANÍM ÚVEROV V ROKU 2005

{SEK(2006)1306}

OBSAH

Úvod 3

1. PÔŽIČKY V ROKU 2005 3

2. POSKYTOVANIE ÚVEROV V NEČLENSKÝCH ŠTÁTOCH 4

2.1. Prehľad 4

2.2. Makrofinančná pomoc Spoločenstva 4

2.3. Úvery EIB poskytnuté v roku 2005 v susedných juhovýchodných krajinách, v stredomorských krajinách, v Latinskej Amerike a Ázii a v Južnej Afrike 5

2.3.1. Ciele a priority EIB 5

2.3.2. Poskytovanie úverov 6

2.3.3. Rozdelenie rizika 6

2.3.4. Spolupráca s inými inštitúciami 7

2.4. Signatári dohovorov z Lomé a dohody z Cotonou - poskytovanie úverov 7

3. VPLYV POSKYTOVANIA ÚVEROV NA ROZPOČET 7

3.1. Rozpočtové záruky 7

3.2. Dotácie na úroky 8

3.3. Rizikový kapitál 8

ÚVOD

V rozhodnutiach Rady, ktorými sa zavádzajú rôzne úverové nástroje Európskych spoločenstiev, sa vyžaduje, aby Komisia každý rok informovala Radu a Európsky parlament o použití týchto nástrojov.

Čo sa týka poskytovania úverov mimo Spoločenstva, v rozhodnutiach prijatých v rokoch 1997 a 2000[1] sa vyžaduje, aby Komisia každoročne informovala Radu a Parlament o situácii ohľadom úverov poskytnutých Európskou investičnou bankou (EIB), ktoré sú zaručené rozpočtom Únie, v susedných juhovýchodných krajinách, v stredomorských krajinách, v Latinskej Amerike a Ázii a v Južnej Afrike.

V záujme splniť uvedené požiadavky na informácie sa v tejto správe opisujú operácie v každej z uvedených oblastí. S cieľom podať ucelený obraz o úverových aktivitách obsahuje táto správa aj stručný prehľad makrofinančnej pomoci poskytovanej tretím krajinám zo strany Spoločenstva, ako aj dotácií na úroky a záruk spojených s úvermi Spoločenstva. Správa okrem toho poskytuje informácie o úverových aktivitách Euratomu.

Tabuľky k tejto správe sú uverejnené v pracovnom dokumente útvarov Komisie. Odkazy na tabuľky v texte odkazujú na pracovný dokument útvarov.

1. PÔŽIČKY V ROKU 2005

Na účely financovania úverových aktivít, o ktorých rozhodla Rada, je Komisia splnomocnená požičiavať si v mene príslušného Spoločenstva (ES, Euratom) finančné prostriedky na kapitálovom trhu[2]. V roku 2005 sa získala jedna pôžička na makrofinančnú pomoc s cieľom poskytnúť úver Srbsku a Čiernej Hore. V rámci úverových nástrojov Euratomu sa získali tri pôžičky na financovanie jedného úveru na atómovú elektráreň v Bulharsku a dvoch úverov na ten istý účel v Rumunsku.

Napriek uvedeným faktorom vzrástli celkové pôžičky Európskych spoločenstiev a EIB v roku 2005 o 6 % na 52,9 miliardy EUR v porovnaní so 49,9 miliardy EUR v predchádzajúcom roku (pozri tabuľku 1.1), a to najmä v dôsledku nárastu pôžičiek EIB.

Ak sa zohľadnia splátky, storná a pohyb výmenných kurzov, celková výška nevyrovnaných pôžičiek k 31. decembru 2005 predstavovala 250,1 miliardy EUR, teda o 15,5 % viac než v roku 2004 (pozri tabuľku 1.2).

Prehľad pôžičiek podľa meny (pozri tabuľku 1.3) ukazuje pokles podielu pôžičiek v eurách vo všetkých položkách z 44,9 % v roku 2004 na 37,5 % v roku 2005, pričom pôžičky v iných menách Spoločenstva vzrástli z 13,0 % na 23,0 %. Podiel pôžičiek v menách, ktoré nie sú

---

[1] Právny základ: Rozhodnutie Rady 97/256/ES pre prvý globálny mandát a rozhodnutie 2000/24/ES v znení zmien a doplnení pre druhý globálny mandát, ako aj rozhodnutia 98/348/ES, 98/729/ES, 99/786/ES, 2000/24/ES, 2000/688/ES, 2000/788/ES, 2001/777/ES, 2001/778/ES, 2005/47/ES a 2005/48/ES.

[2] Platnosť Zmluvy o ESUO uplynula v roku 2002. Stropy Nového nástroja Spoločenstva (NNS) sa plne využili a posledná pôžička v rámci NNS bola úplne splatená v roku 2004. Na tieto nástroje sa nezískali žiadne prostriedky a nebudú sa v rámci nich využívať žiadne nové úverové aktivity.

menami Spoločenstva, bol menší a klesol zo 42,0 % na 39,5 % celkového objemu pôžičiek. Pôžičky poskytnuté v USD sa znížili z 41,6 % na 27,9 %. V roku 2005 po swapových transakciách malo variabilnú sadzbu 97,3 % pôžičiek v porovnaní so 100 % v roku 2004 (údaje pred swapovými transakciami: pozri tabuľku 1.3 v prílohe).

2. POSKYTOVANIE ÚVEROV V NEČLENSKÝCH ŠTÁTOCH[3]

2.1. Prehľad

Finančná podpora pre nečlenské štáty, ktoré uzatvorili dohody o spolupráci so Spoločenstvom, má rôzne formy v závislosti od príslušných geografických oblastí a sledovaných cieľov. Vo všeobecnosti má formu bilaterálnych úverov (makrofinančnej podpory alebo podpory platobnej bilancie), pomocou ktorých Spoločenstvo pomáha obnoviť makroekonomickú rovnováhu krajiny. Komisia tieto finančné operácie spravuje na základe rozhodnutí Rady.

V ostatných prípadoch sa úvery poskytujú vo forme priameho financovania individuálnych projektov alebo vo forme globálnych úverov bankám, ktoré potom prideľujú finančné prostriedky na miestne projekty menšieho rozsahu. EIB spravuje tieto úvery podľa svojich obvyklých podmienok, obyčajne so zárukou rozpočtu Únie.

Úverový nástroj Euratomu je dostupný na účely financovania operácií v členských štátoch a určitých štátoch, ktoré v čase rozhodnutia neboli členskými štátmi (Arménsko, Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Litva, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko a Ukrajina).

Geografické oblasti, v ktorých Spoločenstvo uskutočňuje úverové aktivity, sú uvedené v prílohe (pozri tabuľku 2.1).

2.2. Makrofinančná pomoc Spoločenstva

Makrofinančná pomoc (MFP) vo forme úverov je vo svojej podstate výnimočná a je súčasťou úsilia medzinárodného spoločenstva spolu s brettonwoodskymi inštitúciami poskytovať určitým krajinám, ktoré čelia prechodným makroekonomickým ťažkostiam, podporu v oblasti platobnej bilancie. Pomoc Spoločenstva sa zameriava na susediace regióny, ako je západný Balkán a Kaukaz. Možnosť čerpania je podmienená splnením cieľov makroekonomickej stabilizácie a štrukturálnych reforiem v prijímajúcich krajinách. Za týchto okolností je počet každoročne realizovaných operácií obmedzený, a preto je ťažké vykonať spoľahlivé porovnanie pomoci poskytnutej v jednotlivých rokoch.

Granty a úvery, ktoré boli poskytnuté v rámci tohto nástroja, sú uvedené v prílohe (pozri tabuľku 2.2). Okrem toho sa táto informácia nachádza aj vo výročnej Správe Komisie o implementácii MFP v tretích krajinách[4].

---

[3] Spoločenstvá v roku 2005 neposkytli členským štátom žiadne úvery. S pristúpením desiatich nových členských štátov 1. mája 2004 sa úvery so zárukou poskytované týmto krajinám prestali od uvedeného dňa posudzovať ako externé aktivity.

[4] KOM(2006) 391 a jeho príloha SEK(2006)938.

2.3. Úvery EIB poskytnuté v roku 2005 v susedných juhovýchodných krajinách, v stredomorských krajinách, v Latinskej Amerike a Ázii a v Južnej Afrike

Oddiel 2.3 obsahuje výročnú správu za rok 2005, ktorá sa predkladá Európskemu parlamentu a Rade v súlade s článkom 2 rozhodnutia Rady 2000/24/ES.

2.3.1. Ciele a priority EIB

Pokiaľ ide o **susedné juhovýchodné krajiny**, EIB bola v roku 2005 aktívna jednak v pristupujúcich krajinách, ako aj v kandidátskych krajinách (Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko a Turecko) a pokračovala v podpore investícií do rôznych odvetví v krajinách západného Balkánu (najmä infraštruktúra, zdravie a vzdelávanie a malé a stredné podniky).

EIB uprednostňuje zvyšovanie úrovne, modernizáciu a rozvoj komunikačného a energetického sektora, s osobitným dôrazom na transeurópske siete (TEN) na základe cestných a železničných koridorov, ktoré boli definované Paneurópskou konferenciou ministrov dopravy ako strednodobé rozvojové priority.

Environmentálne otázky súvisiace s projektmi EIB, ako aj environmentálne projekty ako také, majú prioritu v rámci postupného prispôsobovania právnych predpisov príslušných krajín právnym predpisom EÚ. EIB taktiež podporuje malé a stredné podniky (MPS) a iné priemyselné iniciatívy, najmä priame zahraničné investície, a to buď priamo, alebo prostredníctvom svojho globálneho úverového nástroja, predovšetkým pokiaľ ide o partnerov EÚ.

EIB pokračovala v poskytovaní úverov v rámci mandátu na poskytovanie osobitných úverov pre vybrané environmentálne projekty v **severozápadnom Rusku**, ktorý uplynul v máji 2005 (v apríli a máji boli v Petrohrade podpísané dva projekty v hodnote 60 miliónov EUR, ktoré v rámci tohto mandátu priniesli celkový podpis úverov v hodnote 85 miliónov EUR), a vykonala rozsiahle prípravné práce v rámci druhého mandátu (500 miliónov EUR do júla 2007) pre **Rusko, Ukrajinu, Moldavsko a Bielorusko,** ktorý bol schválený rozhodnutím Rady v decembri 2004 a pre ktorý bola s Komisiou podpísaná dohoda o zárukách v decembri 2005. Komisia, EIB a Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD) pracovali aj na príprave tripartitného memoranda o porozumení týkajúceho sa implementácie prípadného budúceho mandátu (2007-2013), o ktorom sa v súčasnosti diskutuje, pre operácie v Rusku, v krajinách východnej Európy a južného Kaukazu[5] a v strednej Ázii[6].

V **stredomorskej oblasti** sa úverové aktivity EIB v rámci jej mandátu realizujú prostredníctvom nástroja pre európsko-stredomorské investície a partnerstvo (Facility for Euro-Mediterranean Investment and Partnership - FEMIP), a predovšetkým v rámci európsko-stredomorského partnerstva, a ich cieľom je podporiť hospodársky rozvoj v príslušných krajinách. EIB svojimi úvermi podporuje jednotlivé investičné projekty a prostredníctvom globálneho úverového mechanizmu aj menšie projekty a MSP, pričom zároveň posilňuje finančný sektor v rôznych krajinách. S cieľom doplniť zostávajúcu čiastku dostupnú v rámci existujúceho mandátu (248 miliónov EUR) by sa v roku 2006 mohol zaviesť prechodný nástroj EIB, ktorý by banke umožnil vykonávať operácie

[5] Ukrajina, Moldavsko, Bielorusko, Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko.

[6] Kazachstan, Kirgizská republika, Tadžikistan, Turkménsko a Uzbekistan.

v stredomorských krajinách na primeranej úrovni pred tým, ako vstúpi do platnosti budúci mandát.

Banka okrem poskytovania úverov v rámci mandátu EuroMed II a na žiadosť Rady pokračovala vo svojom programe poskytovania úverov z vlastných zdrojov bez rozpočtovej záruky v rámci nástroja pre stredomorské partnerstvo.

Poskytovanie úverov z vlastných zdrojov EIB v rámci jej mandátu je ďalej doplnené o dotácie na úroky (pri úveroch v oblasti životného prostredia) a rizikový kapitál z rozpočtových zdrojov EÚ, pričom toto úverovanie riadi banka. Pokračovalo sa v operáciách v rámci podporného fondu FEMIP pre technickú pomoc, ktorý využíva prostriedky poskytnuté Európskou Komisiou podľa nariadenia MEDA. Rok 2005 bol prvým funkčným rokom trustového fondu FEMIP, ktorý bol založený v polovici roka 2004 ako doplnok k fondu technickej pomoci so zameraním na predbežnú technickú pomoc a operácie rizikového kapitálu.

Európska investičná banka, Európska Komisia a Africká rozvojová banka podpísali v roku 2005 memorandum o posilnenom strategickom partnerstve pre spoluprácu v afrických krajinách, čím ich dlhodobá spolupráca nadobudla oficiálny charakter. V záujme zjednotenia zdrojov a posilnenia spolupráce s finančnými inštitúciami bilaterálneho rozvoja z členských štátov, ktoré takisto pôsobia v Stredomorí, podpísala EIB minulý rok dohodu s dvanástimi takýmito inštitúciami. Okrem toho podpísala vyhlásenie o zámere s *Agence Française de Développement (Francúzska agentúra pre rozvoj)* a KfW Development Bank (rozvojová banka KfW).

V **Ázii a Latinskej Amerike** banka financuje projekty, ktoré sú predmetom spoločného záujmu Spoločenstva a príslušných krajín - spolufinancovanie s podporovateľmi EÚ, transfer technológií a spolupráca v oblasti energetiky a ochrany životného prostredia. Od cunami koncom roka 2004 je podpora EIB oprávnená aj v prípade rekonštrukčných prác.

Cieľom EIB v **Juhoafrickej republike** je prispieť k úspešnému zavedeniu programu rekonštrukcie a rozvoja krajiny. Okrem úverových operácií poskytla EIB Európskej Komisii pomoc s riadením nástroja rizikového kapitálu.

Súhrn aktivít vyvíjaných EIB od roku 2001 možno nájsť v tabuľke 2.3.1.

2.3.2. Poskytovanie úverov

Prehľad podľa krajín a sektorov sa nachádza v prílohe (pozri oddiel 2.3.2 písm. a) - e)).

2.3.3. Rozdelenie rizika

Rozhodnutím Rady 2000/24/ES[7] v znení zmien a doplnení sa ustanovuje globálne pokrytie zárukami Spoločenstva pre 65 % celkovej hodnoty podpísaných úverov. Na základe ustanovení o rozdelení rizika sú úvery EIB v rámci projektov s nevládnymi zárukami kryté

[7] V rozhodnutí Rady 2000/24/ES sa EIB vyzýva „zamerať sa na krytie komerčného rizika vo výške 30 % svojich pôžičiek podľa tohto rozhodnutia z nie najlepších záruk, pokiaľ je to možné, pre jednotlivé regióny. Toto percento sa zvýši, keď to bude možné, pokiaľ to umožní trh.“ Počas roku 2005 banka pokračovala v plnení cieľa rozdelenia rizika s tým, že cieľová hodnota vzrástla z 25 % počas prvého mandátu na 30 %.

zárukou Spoločenstva len proti politickému riziku, zatiaľ čo úvery v rámci projektov s vládnymi zárukami sú kryté zárukou Spoločenstva proti všetkým rizikám. Banka môže požiadať o záruku Spoločenstva na individuálny úver iba vtedy, keď projektová záruka pre tento úver neumožní, aby boli banke vrátené prostriedky, a to len z politických dôvodov v prípade projektov s nevládnymi zárukami, a z akýchkoľvek dôvodov v prípade projektov s vládnymi zárukami. Táto žiadosť by sa vzťahovala na celú nesplatenú čiastku úveru, keďže v praxi sú všetky úvery kryté do výšky 100 % s ohľadom na celkovú 65 % hranicu pre celkovú zodpovednosť záruky.

Rozdelenie rizika k 31. decembru 2005 je zobrazené v tabuľkách 2.3.3 a 2.3.3 a) – oddelene podľa mandátu (rozdelenie rizika sa nezmenilo od konca roka 2001 pre prvý mandát).

2.3.4. Spolupráca s inými inštitúciami

Počas roka 2005 vykonávala EIB svoje aktivity v pristupujúcich a kandidátskych krajinách v rámci programu EÚ na pomoc týmto krajinám pri príprave na pristúpenie, najmä prostredníctvom financovania investícií zameraných na integráciu ich infraštruktúry do infraštruktúry EÚ a prostredníctvom podpory MSP. Pokiaľ je to možné, projekty spolufinancujú aj iné inštitúcie. Aktivity banky teda tvoria súčasť spoločného prístupu, ktorý sa presadzuje v úzkej spolupráci s Komisiou a podľa potreby aj s medzinárodnými finančnými inštitúciami, ktoré pôsobia v príslušných krajinách.

Banka úzko spolupracuje s programom PHARE/ISPA, s ktorým nadviazala produktívny vzťah, veľmi oceňovaný prijímajúcimi krajinami. Okrem častej pomoci PHARE počas predinvestičnej fázy, ktorou sa zabezpečuje, aby sa vykonali potrebné štúdie a technická pomoc na podporu projektov EIB, banka s PHARE spolupracuje aj pri spolufinancovaní projektov v oblasti infraštruktúry.

Príspevky na spolufinancovanie projektov financovaných EIB v roku 2005 sú uvedené v prílohe (tabuľky 2.3.4/2.3.5). Ďalšie projekty sa spolufinancovali v rámci predvstupového nástroja banky, ktorým sa táto správa nezaoberá.

2.4. Signatári dohovorov z Lomé a dohody z Cotonou - poskytovanie úverov

Celková suma úverov poskytnutých EIB v AKT/ZKT v roku 2005 dosiahla 537 miliónov EUR, z čoho 151 miliónov EUR tvorili vlastné zdroje banky a 386 miliónov EUR rizikový kapitál (pozri tabuľku 2.4).

3. VPLYV POSKYTOVANIA ÚVEROV NA ROZPOČET

Úverové aktivity majú vplyv na rozpočet Únie, ak sú spojené so zárukami Spoločenstva, dotáciami na úroky alebo osobitnými podmienkami, ktoré sú porovnateľné s rizikovými operáciami v prípade veriteľa.

3.1. Rozpočtové záruky

Dňa 22. decembra 2004 Rada rozhodla o poskytnutí záruky Spoločenstva Európskej investičnej banke proti stratám z úverov na určité druhy projektov v Rusku, na Ukrajine, v Moldavsku a v Bielorusku (2005/48/ES). Celková maximálna hodnota otvorených úverov predstavuje 500 miliónov eur a EIB využíva výnimočnú záruku Spoločenstva so 100 % krytím.

Rada sa rozhodla 22. decembra 2004 zmeniť a doplniť rozhodnutie 2005/24/ES s cieľom zohľadniť rozšírenie Európskej únie a Európsku susedskú politiku (2005/47/ES).

Nové maximálne hodnoty pre každú oblasť sú takéto (v eurách):

Juhovýchodní susedia	9,185 milióna
Stredomorské krajiny	6,520 milióna
Latinská Amerika a Ázia	2,480 milióna
Juhoafrická republika	825 miliónov
Turecko	450 miliónov

Celková maximálna hodnota záruk je teda 19 460 miliónov EUR, pričom rozpočet Komisie pokrýva 65 % danej čiastky (v porovnaní so 70 % v rámci predchádzajúceho mandátu). Nové rozhodnutie vyžaduje, aby EIB hľadala iné zdroje (komerčných) záruk u svojich finančných sprostredkovateľov, ak je to možné, a stanovuje ich cieľovú sadzbu vo výške 30 % maximálnej hodnoty (v porovnaní s 25 % v rámci predchádzajúceho mandátu).

Tento záručný program končí dňa 31. januára 2007; automaticky sa môže predĺžiť o šesť mesiacov, ak sa nedosiahla maximálna hodnota úverov.

Rozpočet Komisie zahŕňa ďalších 65 % maximálnej čiastky 600 miliónov EUR pre Turecko (TERRA), pre ktoré sa nepožaduje žiadne rozdelenie rizika.

V roku 2005 (v šiestom roku nového mandátu) EIB podpísala úverové dohody v celkovej výške 3,618 milióna eur, čím celková hodnota poskytnutých úverov v rámci nového mandátu dosiahla 17,238 milióna eur, čo zodpovedá 89 % maximálnej hodnoty, pričom rozdelenie rizika zodpovedá 17 % podpísaných úverov.

Podrobný opis situácie pokiaľ ide o záruky sa nachádza v polročnej správe Komisie o zárukách krytých zo všeobecného rozpočtu[8].

3.2. Dotácie na úroky

Dotácie na úroky sa poskytovali v rámci celého radu programov Spoločenstva, tak vnútri Únie, ako mimo nej. Na požiadanie Rady Komisia zostavila celkovú hodnotiacu správu o danej problematike[9]. Väčšina z týchto programov sa už skončila a nemá ďalší vplyv na rozpočtové výdavky. V tabuľke 3.2 v prílohe sa uvádzajú programy, ktoré stále prebiehajú, a výška dotácie na úroky, ktorá bola vyplatená počas sledovaných rokov.

3.3. Rizikový kapitál

Podľa postupných dohovorov z Lomé a dohody z Cotonou vykonáva EIB operácie rizikového kapitálu v krajinách AKT, ktoré sú financované z rozpočtu Európskeho rozvojového fondu. Prehľad operácií sa nachádza v prílohe (pozri tabuľku 2.4).

---

[8] KOM(2005)699 a SEK(2005)1769.

[9] KOM(2000) 524 zo 6. septembra 2000.